

освітнього процесу незалежно від обраної організаційної форми. В їх основі лежить створення для учасників ситуації успіху, імпауермент учасників неформального навчання через усвідомлення різних станів, різних досвідів, різних правд.

Щодо класифікації представлених інструментів неформальної освіти, то, внаслідок уже зазначених особливостей, усі вони належать до інтерактивних, комунікативних, діалогічних форм організації навчання. Відкритий Простір, Майстерня Майбутнього, Світове Кафе відносяться до конференційних освітніх інструментів, оскільки дозволяють організовувати процес навчання значної кількості незнайомих людей.

Література

1. Плахотнік О. «Освіта неспокою», активізм і академія: нотатки на полях корисної книжки / Ольга Плахотнік // Критика феміністична : [східноєвропейський журнал феміністичних та квір-студій]. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://feminist.krytyka.com/ua/articles/osvita-nespokoyu-aktyvizm-i-akademiya-notatky-na-polyakh-korysnoyi-knyzhky>

2. Павлик Н. Теорія і практика організації неформальної освіти молоді : [Навчальний посібник] / Надія Павлик. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – 162 с.

ТЕХНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ ПЛАСТИЛІНОВОЇ АНІМАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Палько Інна Миколаївна
асистентка кафедри соціальних технологій
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир.

Одними з видів інноваційних інструментів у соціальній роботі, що можуть бути використані для формування міжкультурної толерантності майбутніх фахівців соціальної сфери, є художньо-творчі технології, зокрема, мультиплікація. Зазначимо, що сьогодні активно досліджуються методичні основи використання мультфільмів в початковій школі (Л. Масол, О. Гайдамака, Н. Очеретяна, О. Дмитренко; О. Гордійчук) [2]; застосування мульттерапії як інструменту профілактики негативних явищ суспільства (М. Магомедова) [3]; крім того, позашкільна освіта активно пропонує гурткову роботу з навчання мультиплікації, проте, якщо мова йде про використання технології створення мультфільмів на соціальну тематику зі студентською молоддю, то це питання не є до кінця вивченим, оскільки можливості такої форми неформальної освіти вважаємо недооціненими та не достатньо вивченими.

Таким чином, у нашому дослідженні маємо *на меті* поділитися практичним досвідом створення власної пластилінової анімації майбутніми соціальними педагогами/працівниками. На нашу думку, даний інструмент поєднує дві взаємопов'язані smart-цілі: 1) використовуючи метод кейсів (case-study), маємо можливість розглянути конкретні ситуації, що стосуються інтолерантної поведінки, різних видів дискримінації та стигматизації, включаючи, професійно-орієнтовані завдання, в основі яких тематична життєва ситуація, що потребує діагностики проблеми та пошуку шляхів її вирішення, оцінки можливих дій стосовно вирішення проблеми та її наслідків. Власне, вирішення кейсу потребує актуалізації проблеми, теоретичного вивчення теми, роботи над кейсом в малих групах та загальної дискусії, що забезпечує об'єктивний аналіз ситуації. В нашому випадку застосування методу життєвих ситуацій (case-study) можна описати як підготовчий етап роботи, що передуює

написанню сценарію мультфільму та його зйомкам. Отже, технологія створення пластилінової анімації – це багатокомпонентний процес, що включає не лише уміння створити мультфільм, але і передбачає дослідження окресленої теми та використання навичок неконфліктної поведінки, взаємодії і комунікації в групі на практиці, що дозволяє нам говорити про ефективність технології формування міжкультурної толерантності майбутнього фахівця соціальної сфери. 2) засвоївши методiku використання даної технології, майбутній фахівець соціальної сфери отримує універсальний інструмент для соціальної роботи загалом, та роботи з різними категоріями з метою формування їх міжкультурної толерантності зокрема.

Отже, проаналізуємо основну категорію, а саме: пластилінова анімація – вид мультиплікації, що створюється шляхом покадрової зйомки пластилінових об'єктів зі зміною (цих об'єктів) у проміжках між кадрами. Термін «claymation» запатентований Асоціацією Віла Вінтона в штаті Орегон. У жанрі пластилінової мультиплікації працювали Олександр Татарський, Гаррі Бардін, Нік Парк. Велику роль в історії пластилінової мультиплікації зіграла студія Aardman Animations [2, 3]. Україна також має свого «пластилінового генія» – це режисер студії «Новаторфільм» Степан Коваль, який створив цілу низку пластилінових мультфільмів, наприклад, «Стати твердим» (2009), «Йшов трамвай № 9» (2002), «Глинька» (2008), «Професіонали» (2014) та ін., які повною мірою можуть використовуватися у соціальній роботі, оскільки безпосередньо стосуються соціально-педагогічної тематики.

Отже, *першим* серед апробованих нами найбільш ефективних напрямків діяльності роботи з пластиліновою анімацією є просвітницько-профілактичне заняття з використанням вже створених мультфільмів, що передбачає перегляд його частинами чи повністю з використанням кількох блоків питань (від репродуктивних до питань, що допоможуть відшукати причинно-наслідкові зв'язки) та ряду вправ, інтерактивних або ж рольових ігор, які допоможуть отримати додаткову інформацію щодо теми, конкретні поради, а також, за можливістю, набути певних важливих у контексті теми умінь або ж навичок. Додатково можна використовувати такі методи: інтерактивна чи рольова гра; метод кейсів; мозковий штурм (брейнстормінг); дискусія; виготовлення колажів; написання листів (комусь або ж самому собі); різноманітні методи арт-терапії (малювання, ліплення, дописування сценарію фільму або ж переписування його від певного моменту тощо) [1, 68, 75].

Крім того, ми поділяємо думку М.К.Магомедової, яка розглядає технологію створення пластилінової анімації як мульттерапію, що дозволяє сформулювати наступні компетенції: творчі, що здатні сприяти розвитку інноваційних підходів та ідей в навчанні та вихованні; ціннісно-сміслові, що формують моральні та загальнолюдські цінності суспільства; міжкультурні, що дозволяє розкривати культурно-історичний досвід інших народів, спираючись на регіональний компонент; соціально-комунікативні, що дозволяють розуміти і приймати різні способи позитивної і ненасильницької взаємодії зі світом [3, 3]. Отже, *другий* апробований нами напрям діяльності роботи з пластиліновою анімацією – це власне технологія її створення, що вимагає певної послідовності та відповідних складових, зокрема: *підготовчий етап* (робота з тематичними кейсами (case-study) та науковою літературою, що допомагає студенту зануритися в тематику та напрацювати моделі поведінки та розв'язання кейсів); *підготовка до зйомок*: визначення соціальної теми та створення синопсису мультфільму; розподіл ролей в мікрогрупі (сценарист, режисер, майстри з виготовлення пластилінових персонажів, мультиплікатор, декоратор, оператор та звукорежисер); підготовка літературного сценарію (обов'язковим моментом є пошук оригінального сценарного ходу); створення ескізів персонажів мультфільму та їх виліплення (в своїй практиці ми використовуємо перекладну пластилінову анімацію, коли плоскі зображення персонажів рухаємо на площині); підготовка розкадровки (відображає всю історію загалом у діях), встановлення декорацій та світла. *Знімальний процес*: зйомка (необхідно: фотоапарат, штатив, освітлення (лампа), реквізит, тло), зазвичай робимо 6 кадрів для однієї секунди майбутнього відео, тобто за швидкості 6 кадрів на секунду для хвилини мультфільма

знімаємо 360 фотографій; оформлення титрів (в одному стилі з мультфільмом); монтаж (здійснюється у будь-якій програмі для роботи з відео (наприклад, Windows Movie Maker Pinnacle Studio Sony Vegas); озвучення персонажів та додавання музики [4]; *презентація (оф-та онлайн)*: розміщення пластилінового мультфільму на освітніх Інтернет-ресурсах та в соціальних мережах. Підкреслимо, що в нашій практиці вбачається логічний причинно-наслідковий зв'язок між обома описаними напрямками роботи, оскільки сконструйовані майбутніми соціальними працівниками пластилінові мультфільми є цінними кейсами для використання на просвітницько-профілактичному занятті.

Завдання викладача, під час створення мультфільму, кваліфіковано спрямовувати ідеї учасників та учасниць творчого процесу в напрямку створення позитивного спільного продукту, враховуючи принцип спонтанності, щоб стимулювати цікавість та мотивувати у тому числі до засвоєння нових компетенцій [3, 4].

Для визначення можливостей і загроз, сильних і слабких сторін технології створення пластилінової анімації у контексті формування міжкультурної толерантності, було здійснено SWOT-аналіз (див. Табл. 1).

Таблиця 1.

SWOT-аналіз технології створення пластилінової анімації у контексті формування міжкультурної толерантності

<i>Сильні сторони (S)</i>	<i>Слабкі сторони (W)</i>
інноваційність технології; групова робота, в якій прослідковується динаміка та визначення лідера; враховується індивідуальний внесок кожного; активна комунікація, взаємодія та робота в команді; поєднання в роботі теоретичного дослідження теми та практичного пропрацювання та пошуку шляхів вирішення проблеми; розвиток додаткових професійних навичок (напрацювання навичок написання сценарію, розвиток креативу та літературних здібностей, підготовка розкадровки, оволодіння навичками фотографії, напрацювання вмінь роботи з спеціальними комп'ютерними відеоредакторами, вдосконалення навички систематизації та узагальнення матеріалу для підготовки питань для обговорення та ін.); орієнтація на молодіжне середовище; вдалий інструмент для неформальної освіти; нескладність у використанні матеріалів для створення анімації	висока трудо- і часомісткість даного проекту та швидка втомлюваність; невелика кількість науковометодичної літератури; відсутність фахової підготовки спеціалістів щодо ефективного використання даного інструменту
<i>Можливості (O)</i>	<i>Загрози (T)</i>
можливість презентувати свої роботи у соціальних мережах та YouTube; розширення можливостей у створенні анімації (наприклад, з інших матеріалів чи іншими техніками); можливість залучення до роботи над мультфільмом міждисциплінарних фахівців / експертів; можливість включення пластилінового мультфільму як самостійної одиниці СММ кампанії; універсальність технології для роботи над іншими соціальними проблемами	вигорання учасників, низька мотивація; відсутність ресурсу для проведення занять зі створення анімації

Приклади – пластилінова анімація, що створені студентками II курсу спеціальності «Соціальна робота» (2019 р.): «Ловись рибка...» за посиланням: <https://cutt.ly/lwnBQz> (розкривається тема гендерної нерівності та дискримінації в оплаті праці); «Особлива історія» за посиланням: <https://cutt.ly/jwnVuU> (висвітлюється тема дискримінації).

Таким чином, ми можемо говорити про технологію створення пластилінової анімації як про ефективний інструмент формування міжкультурної толерантності майбутніх фахівців соціальної сфери, в якій витримані наступні компоненти: *когнітивний* (сформованість системи знань, необхідних для успішного формування в них міжкультурної толерантності, а саме: теоретичні знання з основ міжкультурної толерантності, протидії стигматизації та

дискримінації та ін., що підкріплені практичними кейсами); *ціннісно-мотиваційний* (усвідомлення системи мотивів студента, яка спонукає його до формування міжкультурної толерантності (інтереси, прагнення, потреби), *комунікативний* (налагодження неконфліктної взаємодії та комунікації, національно-специфічних особливостей спілкування), *поведінковий* (ступінь сформованості сукупності вмінь і навичок, що властиві поведінці толерантної людини), *діяльнісний* (сформованість професійних умінь, наприклад, уміння використовувати здобуті знання на практиці; уміння планувати використання даної технології з певною категорією клієнтів, передбачати можливість виникнення конфліктних ситуацій задля їх запобігання, організаторські вміння та спеціальні вміння, що безпосередньо пов'язані зі створенням пластилінової анімації) та *рефлексивний* (забезпечує самодіагностику власної поведінки та діяльності). Критерії ефективності даних компонентів зреалізовані у візуальній площині створеної студентами пластилінової анімації, що дає нам можливість аналізувати його як продукт діяльності та робити висновок про рівень міжкультурної толерантності майбутнього фахівця соціальної сфери / робочої групи тощо.

Отже, технологія створення пластилінової анімації є інноваційним інструментом формування міжкультурної толерантності, що робить неформальну освіту з даної теми осмисленою та результативною. Даний досвід роботи може бути трансформований у серію методичних майстерень для майбутніх чи діючих фахівців соціальної сфери, що збагатить технологічну лексику навчання міжкультурній толерантності тощо.

Література

1. Використання інтерактивних методів та мультфільмів у профілактиці ризикованої поведінки: методичний посібник для спеціалістів, які працюють з бездоглядними та безпритульними дітьми та підлітками / За ред. Т.В.Журавель; Авт. кол.: Т.В.Журавель, Т.Л.Лях, О.М.Нікітіна. – К., 2010. – 168 с.
2. Гордійчук О. Концептуально-методичні основи роботи над мультфільмами в початковій школі як вимога часу / О.Гордійчук // Початкова школа. – 2015. – № 5. – С. 6–9. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Psh_2015_5_4
3. Магомедова М.К. Мульттерапия как артпедагогическое средство воспитания ненасилия у детей / М.К. Магомедова // Известия Дагестанского государственного педагогического университета. – 2018. – № 1, Т.12. – С. 1–7. – Серия «Психолого-педагогические науки».
4. Теремок Pictures, або Як створити мультфільм власноруч [Електронний ресурс], 24 квітня 2018. – Режим доступу: <https://www.pedrada.com.ua/article/2298-teremok-pictures-abo-yak-svtoriti-multflm-vlasnoruch>

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗАХИСТ УЧИТЕЛЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Перепелюк Тетяна Дмитрівна,
канд. психол. наук, доцент
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, м. Умань.

Великі навантаження у педагогічній діяльності на емоційну сферу відзначав М.М. Рубінштейн, попереджаючи педагогів-початківців, що суспільство і наука поки що не забезпечують умов для їх необхідної самоосвіти і самовиховання. Тому в емоційному розвитку педагог повинен просуватися сам, щоб вижити і не деградувати як особистість.